

Ketosirkka

Uhanalaisten lajien
elinympäristöjen
hoitoa Uudellamaalla

2024

Alkusanat

1. Yhteenveto Ketosirkka-hankkeen kaudesta 2024	4
2. Luonnonhoito	9
3. Hoidettavat luontotyypit	13
4. Haitalliset vieraslajit	19
5. Hankkeen luonnonhoitokohteet	20
6. Luonnonhoitoa luonnonsuojelualueella	21
6.1 Espoonlahden luonnonsuojelualue	22
6.2 Laajalahden luonnonsuojelualue	23
7. Kulttuuriperintökohteet	25
7.1 Porvoon Iso Linnamäki	26
7.2 Sipoonlinna	27
7.3 Paikkarin torppa	29
8. Kyttälän kallioketo	30
9. Arla-instituutin kallioketo	31
10. Kauhalanjoki	32
11. Lähteelän niitty	33
12. Uhanalaisten lajien elinympäristöt	34
Lopuksi	35
Lähteet	35

Taloutemme ja terveytemme ovat täysin riippuvaisia luonnosta

Luontopääoma tuottaa ihmisille elintärkeitä ekosysteemipalveluja, kuten ruokakasvien pölytys, puhdas ilma ja vesi. Luontopääoman hyvinvoinnista on huolehdittava, jotta se voi jatkossakin tarjota edellytykset ihmisten hyvinvoinnille ja perustan taloudelle. (Leinonen, Puroila, Valkeapää 2024:1).

Elinympäristöjen katoaminen on luontokadon suurin aiheuttaja.

Luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen on myös taloudellisten riskien torjumista.

1. Yhteenveto kaudesta 2024

Huhtikuussa tulleen takatalven jälkeen luonto yllätti ja sää lämpeni ennätysnopeasti. Toukokuu 2024 on Suomen 1961 alkavan mittaushistorian lämpimin ja Ilmatieteen laitos kertoi hellepäivien lukumääräksi jopa 15. Hankkeen maastokausi sai räjähtävän lähdön kasvukauden ollessa jo pitkällä.

Ketosirkka-hankkeen tavoite

Hankkeen tavoitteena on hoitaa ja ennallistaa uhanalaisten lajien elinympäristöjä sekä luontotyyppejä, torjua luontokatoa ja vahvistaa luonnon monimuotoisuutta Uudellamaalla. Luontopääoma tuottaa ihmisille elintärkeitä ekosysteemipalveluja, kuten ruokakasvien pölytystä, puhdasta ilmaa ja vettä. Luonnon hyvinvoinnista on huolehdittava, jotta se voi jatkossakin tarjota edellytykset ihmisten hyvinvoinnille ja perustan taloudelle. Taloutemme ja terveytemme ovat täysin riippuvaisia luontopääomasta.

Hankkeen rahoitus

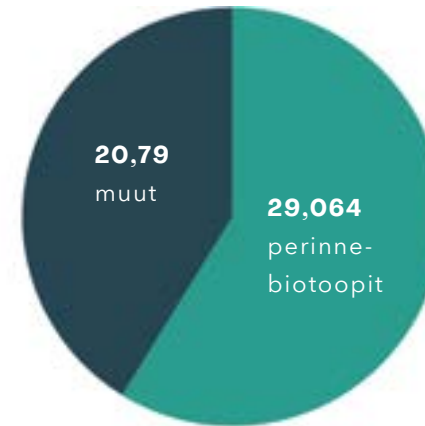
Hankkeen pääasiallinen rahoittaja vuosina 2023–2024 on ollut **OP Uusimaa** ja sen omistaja-asiakkaat.

Muita hoitokohdekohtaisia rahoittajia vuonna 2024 ovat olleet Uudenmaan ELY-keskus, Metsähallitus, Hyvinkään kaupunki ja lisäksi Lidl Suomi, Rudus sekä Senaatti Kiinteistöt.

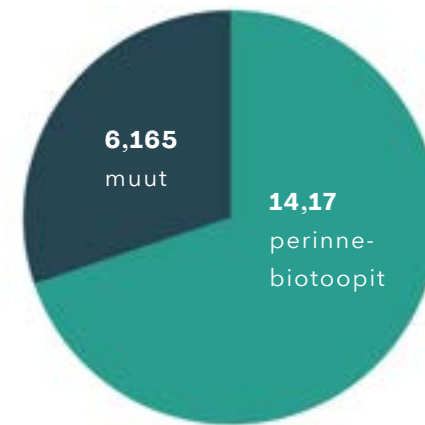
Monimuotoisuutta useammalle kohteelle

OP Uusimaan rahoituksen ansiosta luonnonhoidon suunnitteluun on pystytty panostamaan enemmän aikaa ja resursseja. Riittävä tuki on mahdollistanut aiempaa useamman uhanalaisen luontokohteen saamisen hoidon piiriin sekä hoidon laadun parantamisen. Tuen ansiosta vuonna 2024 hoitokohteiden määrä ja hoidettujen perinnebiotooppien pinta-ala yli kaksinkertaistui vuodesta 2023.

Hoidettujen elinympäristöjen pinta-alat
2024, yhteensä 49,85 ha

Hoidettujen elinympäristöjen pinta-alat
2023, yhteensä 20,34 ha.

KUVAT: Ketosirkka-hankkeessa hoidettujen elinympäristöjen kokonaispinta-alat vuonna 2024 ja 2023.

Luonnonhoito

Hankkeessa tehtiin yhteensä **721** henkilötyöpäivää (HTP) luonnonhoitoa vuonna **2024**.

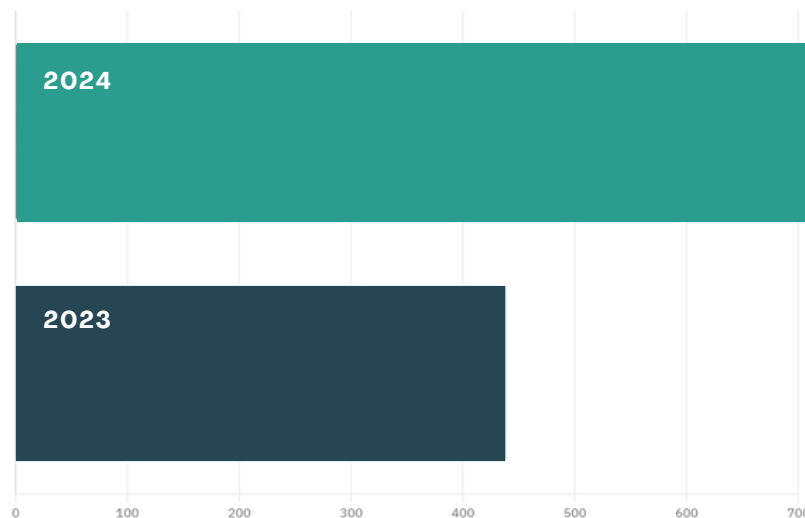
Tämä oli **249** henkilötyöpäivää enemmän, kuin vuonna **2023**.

Perinnebiotoopit ovat lajirikkaimpia luontotyyppejä. Niissä elää lukuisia uhanalaisia ja silmälläpidettäviä lajeja. Ne ovat merkittäviä myös pölytyksen kannalta. Pölyttäjät viihtyvät kukkivilla kedoilla, jossa ne etsivät mettä ja pölyttävät kasveja. Pölyttäjät ovat välttämättömiä luonnonekosysteemien toiminnalle. Lähes 90 % maailman kukkivista kasvilajeista hyötyy tai vaatii eläinten tekemän pölytyksen (Heliölä, Kuussaari, Pöyry 2024.) Kaikki perinnebiotoopit ovat uhanalaisia ja sillä on yhteys pölyttäjäkantojen heikentymiseen.

Hankkeessa hoidettiin uhanalaisia elinympäristöjä **56** kohteella ympäri Uuttamaata. Hoidettujen kohteiden lukumäärä yli tuplaantui vuodesta 2023. Katoamisvaarassa olevia perinnebiotooppeja näistä oli **40**.

Hoidettujen uhanlaisten elinympäristöjen kokonaispinta-ala oli noin **50 hehtaaria**, josta perinnebiotooppikohteiden pinta-ala oli yli **29 hehtaaria**.

Perinnebiotoopeista erityisesti ketojen ja kallioketojen hoitoala kasvoi. Ne ovat tyypillisesti luontotyyppejä, joilla ihmistyönä tehtävä luonnonhoito on paras vaihtoehto. Myös muilla luonnonsuojelualueilla tehtävän luonnonhoidon pinta-ala yli kolminkertaistui.

KUVA: Kesän 2024 hoitokohteet kartalla.

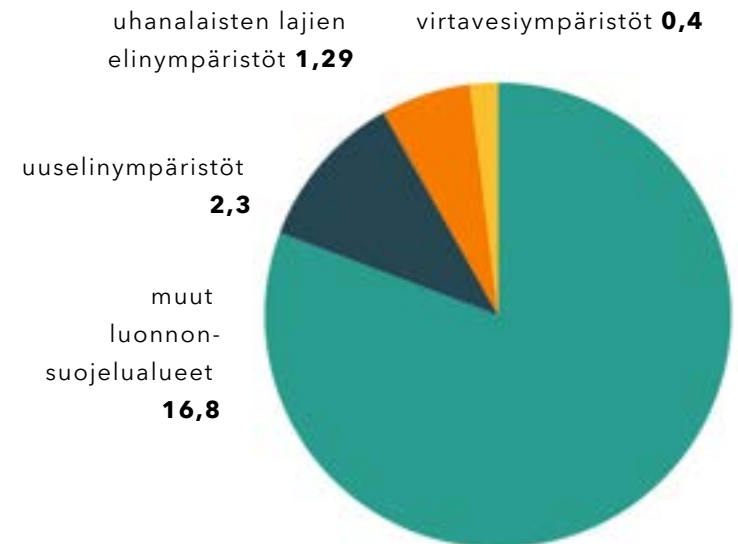
Maastokaudella tehdyt henkilötyöpäivät kunnittain

Uhanalaisia elinympäristöjä hoidettiin ympäri Uuttamaata. Eniten kohteita on Lohjan suunnalla, johtuen sen kalkkipitoisesta rikkaasta maaperästä ja alueen historiasta. Lohjalla on ollut pitkään asutusta, karjataloutta ja maanviljelyä, joten sinne on aikojen saatossa muodostunut paljon arvokkaita perinnebiotooppeja. Alla tehdyt henkilötyöpäivät (HTP) kunnittain.

Kunta	HTP yhteensä
Lohja	321
Vihti	24
Kirkkonummi	45
Espoo	70
Helsinki	4
Nurmijärvi	8
Hyvinkää	192
Porvoo	22
Mäntsälä	13
Raasepori	21
Sipoo	5
Kaikki yhteensä	721

Hoidon piirissä oli perinnebiotooppien lisäksi uuselinympäristöjä, uhanalaisten lajien elinympäristöjä ja muutama virtavesiympäristö. Näitä muita arvokkaita kohteita hoidettiin yhteensä **20,79 hehtaaria**.

Hoidetut elinympäristöt pinta-aloittain, poislukien perinnebiotoopit 2024, yhteensä 20,79 ha

KUVA: Muut hoidetut uhanalaisten lajien elinympäristöt pinta-aloittain.

Haitalliset vieraslajit työllistävät luonnonhoitajia

Haitalliset vieraslajit rehevöittävät maaperää ja syrjäyttävät alkuperäiset kasvilajit. Ne ovat yksi suurimmista syistä luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen maankäytön muutoksien ja ilmastonmuutoksen lisäksi.

Vuonna 2024 hankkeessa poistettiin vieraslajeja 39/52 kohteella. Vieraslajeista eniten työllisti komealupiini. Lupiinikasvustoja hävitettiin kaivamalla kasvi juurineen pois. Siementen kypsyydestä riippuen laajoilla esiintymillä poistomenetelmänä käytettiin siementen riipimistä ja niittoa.

Hankkeen työllistävä vaikutus

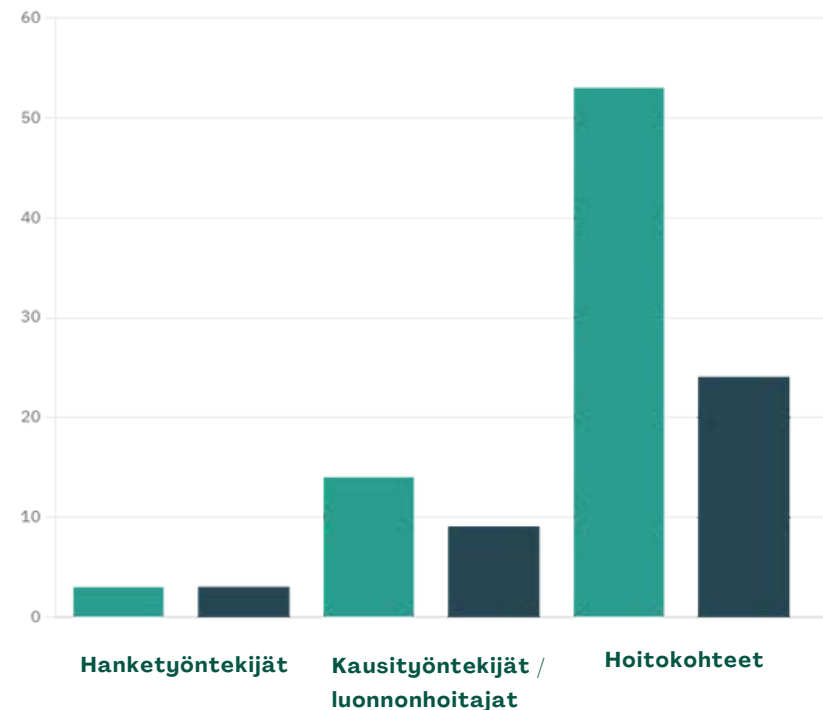
Maastokaudella hankkeessa työskenteli 14 luonnonhoitajaa, neljä enemmän kuin edellisenä vuonna. Ryhmiä muodostettiin neljä, josta uutena Espoo-Kirkkonummi -ryhmä.

Ryhmät perustettiin lähelle hoitokohteita mikä mahdollisti sujuvan liikkumisen kohteelta toiselle ja vähemmän ajokilometrejä. Myös luonnonhoitajat palkattiin paikallisesti, jotta työmatkat olisivat lyhyitä. Lohjan seudulla työskenteli kaksi ryhmää ja Hyvinkään alueella yksi. Lisäksi hankkeessa työskentelee täysipäiväinen hankevastaava sekä luonnonhoidon koordinaattori 80 % työajalla.

Luonnonhoitajien ammattitaito ja kasvituntemus on kehittynyt merkittävästi kahden vuoden aikana ja se on motivoinnut ja sitouttanut työntekijöitä hankkeeseen. 9/10 edellisen kauden luonnonhoitajista jatkoi vuonna 2024 yhden jäädessä eläkkeelle. Ketosirkka-hanke ja Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri on pidetty työnantajana.

- Hoitokohteiden ja hanketyöntekijöiden lukumäärä 2024
- Hoitokohteiden ja hanketyöntekijöiden lukumäärä 2023

KUVA: Hoitokohteiden ja hanketyöntekijöiden lukumäärän kehitys vuodesta 2023 vuoteen 2024.

Hankkeen medianäkyvyys

Heinäkuussa **Länsiväylä** teki jutun Ketosirkka-hankkeesta Espoon hoitokohteilla. Juttu keskittyi vieraslajiongelman ja maaanomistajien vastuuseen niiden poistossa.

Uusimaa ja Sipoon Sanomat tekivät elokuussa laajat jutut Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piirin ja OP Uusimaan yhteistyöstä luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi Uudellamaalla. Haastattelut tehtiin Sipoonlinnan hoitokohteella.

YLE Radio Suomi teki suoran lähetyksen ja haastattelun Lähteelän niityltä Kirkkonummelta ennallistamisasetuksen tullessa voimaan elokuussa 2024. Haastattelu keskittyi OP Uusimaan tukeen Ketosirkka-hankkeelle ja hankkeen tekemään luonnonhoito- ja ennallistamistyöhön. Yhteistyöstä kerrottiin myöhemmin myös **YLE:n** viherhyssyttelystä kertovassa verkkouutisessa.

OP Uusimaan rahoituksen jatkosta vuodelle 2025 uutisoi joulukuussa 2024 **Uusimaa, Länsi-Uusimaa** ja **Nurmijärven Sanomat**.

Hankkeen kehittyminen

Luonnonhoidon laadullinen kehitys on hankkeen jatkuessa ollut merkittävää. Tieto ja osaaminen ovat lisääntyneet ja hoitomenetelmiä sekä hoidon suunnittelua on kehitetty. Kasvillisuuden lisäksi myös hyönteislajit on otettu aiempaa tarkemmin huomioon hoitotoimenpiteissä.

Hoitokohteiden määrän lisääntyminen ja laadullinen kehitys ovat tärkeitä askelia kohti luonnon monimuotoisuuden parantumista Uudellamaalla.

Rahoituksen jatkuessa, hankkeella on hyvät edellytykset jatkaa työtään ja laajentumista uusille kohteille ja näin saavuttaa entistä parempia tuloksia luontokadon torjunnassa Uudellamaalla myös tulevana vuosina.

KUVA: Nurmijärven sanomat.

Luonto | Röykän seisake yksi Ketosirkka-hankkeen luontokohteista

2. Luonnonhoito ja hoitokohteet

Hankkeessa hoidetaan jokaista perinnebiotooppia ja luontokohdetta kohteelle tehdyn yksilöllisen hoitosuunnitelman mukaisesti. Hoitosuunnitelma laaditaan maastokatselmuksen jälkeen kohteen erityispiirteet, mahdolliset lajistokartoitukset ja olemassa oleva, yleensä Uudenmaan ELY-keskuksen asiantuntijoiden laatima hoitosuunnitelma huomioiden. Niittokohteet aikataulutetaan kasvukauden mukaan ja ajoitetaan poutaiseen säähän. Vieraslajeja kuten lupiinia kitketään puolestaan jouhevammin kosteasta maaperästä sateen jälkeen.

Luonnonhoidon menetelmät

Perinnebiotooppien luonnonhoito perustuu alkuperäisen maankäytön vaikutusten jäljittelyyn. Perinnebiotoopit ovat perinteisen pienimuotoisen karjatalouden muokkaamia ympäristöjä, jotka ovat syntyneet laidunnuksen ja talvirehuksi kerätyn kasvillisuuden niiton seurauksena. Perinteisesti karja laidunsi lähellä asutusta luonnonlaitumilla eli alueilla, joiden maaperää ei oltu muokattu ja kasvillisuutta viljelty rehuksi, vaan alueilla kasvoi luonnollinen kasvilajisto. Laiduntaminen jätti jälkeensä vähäravinteisen maaperän. Laiduntaessaan karja söi myös puun vesat, jolloin alueet pysyivät avoimena. Karjatalouden loputtua perinnebiotooppeja uhkaa umpeenkasvu, kun karja ei enää syö taimia ja puun vesat pääsevät kasvamaan tuottaen kariketta ja varjostusta perinnebiotoopeille.

Perinnebiotooppien luonnonhoidossa jäljitellään vanhan karjatalouden vaikutusta luontoon puiden vesoja poistamalla, niittämällä ja keräämällä niitetty kasvibiomassa pois alueelta. Näin maaperän ravinteisuus vähenee ja matalat perinnebiotoopeille mukautuneet kasvit saavat jälleen valoa ja elintilaa, kukkivat lajit lisääntyvät ja pölyttäjät sekä linnut löytävät paikalle.

Jos umpeenkasvu on jo edennyt, toisinaan on tarpeen poistaa myös isompaa puustoa perinnebiotoopeille tärkeän avoimuuden palauttamiseksi. Isommat raivaukset tehdään lintujen pesimäajan ulkopuolella.

Ennallistamisessa raivaamme umpeenkasvaneita alueita monimuotoiseen aiemmin vallinneeseen luontotyyppiin. Tämä edellyttää, että maaperässä on tarpeeksi siemenpankkia, jotta alkuperäiset lajit pääsevät jälleen kukoistamaan.

Töitä tehdään useimmiten käsityökaluin ja koneita käytetään vain harvoin ja tarvittaessa esimerkiksi puunkaatoon.

Hankkeen ennallistamiskohteet ovat aiemmin olleet valtakunnallisesti merkittäviä, mutta niiden arvoluokitus on pudonnut kunnostuskelpoiseksi. Tällainen luontokohde voi hoitotoimenpiteiden myötä nousta takaisin maakunnallisesti tai valtakunnallisesti arvokkaaksi. Hoitotoimia pitää useimmiten jatkaa, jotta rehevöityminen ja mahdolliset vieraslajit voidaan pitää kurissa.

Hoitokohteet Lohjalla	HTP 2023	HTP 2024
Kyttälän kallioketo		10
Nikun kallioketo		14
Tytyrin kallioketo	10	8
Alminmäen kallioketo		10
Paavolan seuraintalon keto		4
Seppälän saaren niitty		8
Suittilan kallioketo		12
Hermalan-Pietilän kallioketo		6
Hausnummi		4
Arorinteen kallioketo		4
Hermalan-mailan rajan kallioketo		8
Hermalan kalkkimäki	12	8

Marttilan kalkkikallioketo		2
Paavolan risteys		4
Tervan kalliokedot		12
Kirkiniemen uuselinympäristö		40
Isosaaren kalkkikalliot		4
Ojamo ketoalue		20
Karjalohjan kalkkimäki	4	8
Myllymäen Torppa	55	40
Paikkarin Torppa	63	71
Mikkolan kallioketo	9	12
Karkalin Tuomihiedanniitty	15	6
Varolan kalliokedot		6
Lohja yhteensä		321
Lohja yhteensä		321

TAULUKKO: Hoitokohteet kunnittain ja tehdyt henkilötyöpäivät 2023-2024.

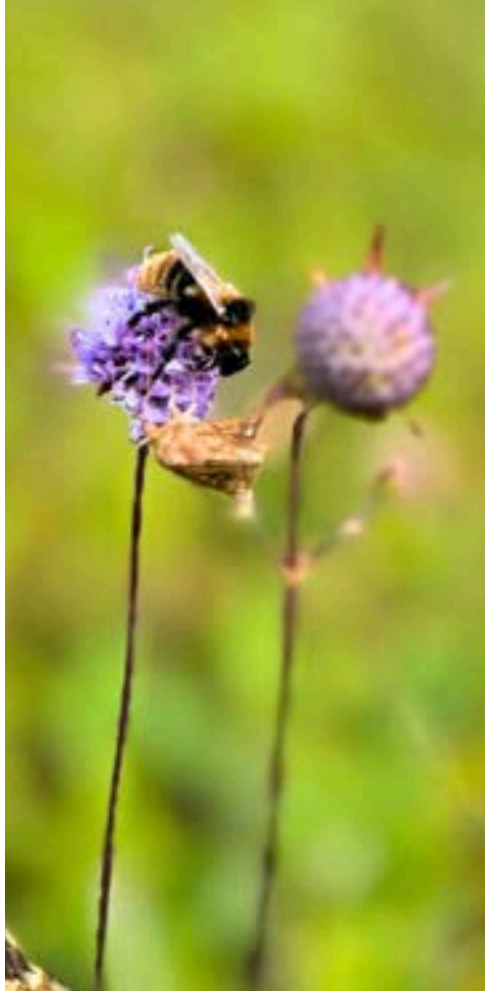
Hoitokohteet Vihdissä	HTTP/2023	HTTP/2024
Nummenkylän niitty		6
Holmannokka	10	6
Hiekan kedot		12
Vihti yhteensä		24

Hoitokohteet Kirkkonummella	HTP 2023	HTP 2024
Kauhalanjoki		12
Lähteellä		18
Vrångnässudden		9
Ragvalds		6
Kirkkonummi yhteensä		45

Hoitokohteet Espoossa	HTP/2023	HTP/2024
Tarvon kalliokedot		2
Arla-instituutin kalliokedot		2
Svartbäckträsketin niitty		9
Lankelan niitty ja haka		3
Käkinniitty		12
Puustellinmäki		2
Pörriäisniitty	10	3
Matalajärven luonnonsuojelualue		6
Espoonlahden luonnonsuojelualue		15
Laajalahden luonnonsuojelualue		16
Espoo yhteensä		70

Muut hoitokohteet	HTP 2023	HTTP 2024
Vallisaari, Helsinki		4
Röykän seisake, Nurmijärvi	7	8
Jaakkolan keto	22	32
Suomies	143	128
Sahamäen Masmaloketo		20
Kaukasin niitty	12	12
Hyvinkää yhteensä		192
Sannaisten tammimäki		4
Koivuniemen pihaketo		2
Linnanmäki		16
Porvoo yhteensä		22
Sandbergin pelto, Mäntsälä		13
Sipoonlinna, Sipoo		5
Billnäsin myllyrinne	5	8
Thorbyn laidun		4
Torrstö	2	9
Raasepori yhteensä		21

3. Luontotyypit

Luontoa luokitellaan erilaisiin luontotyyppeihin, joiden tarkoitus on kuvata kasvupaikkojen piirteitä ja ominaisuuksia. Suomen luonto on luokiteltu noin 400 eri luontotyyppiin, jotka on jaoteltu eri pääryhmiin. Pääryhmät ovat Itämeri, Itämeren rannikko, sisävedet ja rannat, suot, metsät, kalliot ja kivikot, perinnebiotoopit sekä tunturit. Suomen luontotyypeistä äärimmäisen uhanalaiseksi on luokiteltu 57 luontotyyppiä, joista 40 kuuluu pääryhmään perinnebiotoopit.

Luontokato

Ihmisen toiminnan aiheuttama elinympäristöjen häviäminen ja pirstoutuminen on tärkein yksittäinen syy lukuisten lajien uhanalaisuuteen ja sukupuuttoon. Maan ja metsien raivaaminen viljelyksille, asutuksen ja infrastruktuurin rakentaminen on vaikuttanut siihen, että tuhansien kasvi- ja eläinlajien elinympäristöt ovat pienentyneet tai hävinneet.

Hoidettavat luontotyypit

Ketosirkka-hankkeen luonnonhoito keskittyy enimmäkseen perinnebiotooppien hoitoon, sillä perinnebiotooppien tila on kriittinen. Kaikki perinnebiotoopit on arvioitu uhanalaisiksi. Perinnebiotoopit ovat myös hyvin lajirikkaita ympäristöjä, joten niiden hoidolla saadaan suuri vaikutus luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseen suhteessa työn määrään.

Hoidossa on myös perinnebiotooppien kaltaisia kuivia ja paahteisia uuselinympäristöjä, metsäisiä elinympäristöjä, rantojen elinympäristöjä.

Perinnebiotoopit

Perinnebiotoopit tarvitsevat säilyäkseen säännöllistä hoitoa, mikä erottaa ne useimmista muista uhanalaisista luontotyypeistä. Ilman hoitoa perinnebiotoopit rehevöityvät ja kasvavat umpeen. (Forss S. 2024).

Perinnebiotooppien alaryhmiä ovat nummet, kalliokedot, kedot, tuoreet niityt, kosteat niityt, järven- ja joenrantaniityt, merenrantaniityt, tulvaniityt, suoniityt, lehdesniityt, hakamaat sekä metsälaitumet. Kaikkiaan perinnebiotooppien luontotyyppiä on Suomessa 42.

Kaikki perinnebiotooppien luontotyypit on Suomen luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa 2018 arvioitu erittäin tai äärimmäisen uhanalaisiksi, ja ne ovat säilyäkseen riippuvaisia jatkuvasta hoidosta (Forss S. 2024).

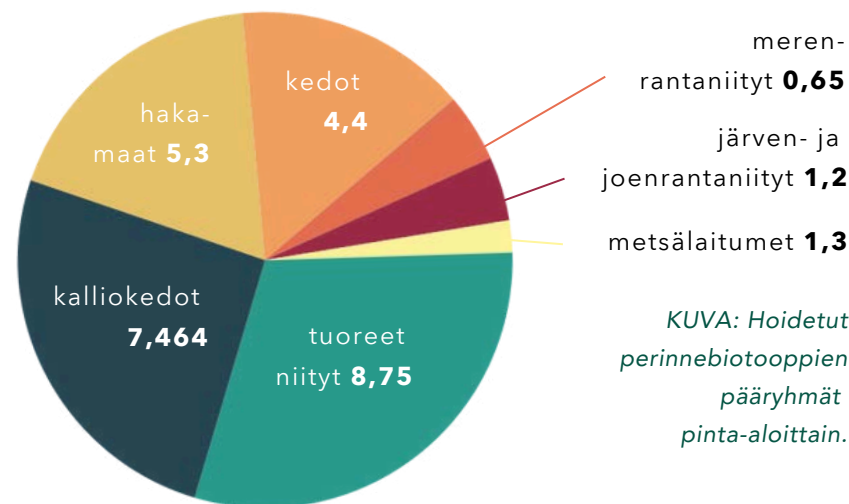

Perinnebiotooppien lajisto on riippuvaista avoimesta, hoidetusta elinympäristöstä. Ensisijaisesti perinnebiotoopeilla ja muissa ihmisen muokkaamissa elinympäristöissä elää Suomessa n. 4 800 lajia, joista 1295 kuuluu eliölajien punaiselle listalle. Näistä 652 on uhanalaisia, eli ne kuuluvat uhanalaisuusluokkiin äärimmäisen uhanalaiset (CR), erittäin uhanalaiset (EN) ja vaarantuneet (VU) (Hyvärinen ym. 2019). Tämä on neljäsosa kaikista uhanalaisiksi luokitelluista lajeista (Forss S. 2024).

Luonnossa perinnebiotooppikohteella on tyypillisesti useita eri tyyppiä, jotka vaihtuvat asteittain ja niiden tarkka raja-alue edes alaryhmätasolle on usein haastavaa, eikä tarkka jaottelu ole käytännön hoidon kannalta välttämätöntä.

Tärkeimpien perinnebiotooppien alaryhmien esittely sisältää seuraavat alaryhmät: kalliokedot, kedot, tuoreet niityt ja hakamaat, jotka kattavat noin 90 % vuonna 2024 Ketosirkka-hankkeessa hoidetuista perinnebiotoopeista.

Hoidettujen perinnebiotooppien pinta-alat pääryhmittäin 2024, yhteensä 29,06 HA

Kalliokedot

Kalliokedot ovat pienialaisia puuttomia tai vähäpuustoisia niittyjä, joilla peruskallion päällä on ohut maakerros. Kallioketojen sisällä on vaihtelua maaperän laadun mukaan. Valtaosa kalliokedoista on karuja kallioketoja, mutta kalkkivaikutteisilla alueilla kasvilajistossa on kalkinvaatija ja kalkinsuosijalajistoa. Kasvillisuus on näillä rehevämpää. Kalliokedoille tyypillistä kasvillisuutta edustaa yksi- ja kaksivuotisten ruohojen suuri osuus.

Kallioketojen uhanalaistumisen syynä on umpeenkasvu ja rehevöityminen laidunnuksen tai hoidon puutteen seurauksena sekä rakentaminen, metsittäminen ja haitallisten vieraslajien leviäminen.

Kalliokettoa Lohjansaaressa.

KUVA: Jaana Patrakka

Kedot

Kedot ovat kuivia niittyjä ja niiden maaperä on hiekka-, sora- ja moreenivaltaista ja maaperän aines niittyjä karkeampaa. Ketokasvillisuus vaihtelee kasvupaikan ravinteisuuden mukaan pienruohovaltaisesta heinävaltaiseen.

Ketojen lajistoon on vaikuttanut pitkään jatkunut laidunnus ja rehun niitto karjalle, joka on vähentänyt maaperän ravinteisuutta. Hoidon tai laidunnuksen loputtua kedot rehevöityvät ja heinien osuus kasvilajistosta lisääntyy. Edustavien ketojen kasvillisuus on matalaa ja pienruohojen ja matalien heinien osuus kasvillisuudesta on suuri.

Kedoilla on runsas hyönteislajisto, runsaasti pölyttäjiä ja muun muassa uhanalaisia pistiäisiä. Ketojen sienet on puutteellisesti tunnettu ryhmä ja kedoilla saattaa kasvaa hyvin harvinaisia ja huonosti tunnettuja tai jopa tieteelle tuntemattomia sieniä.

Ketomaista lajistoa voi esiintyä myös paahteisilla uuselinympäristöillä. Ketojen uhanalaistumisen syynä on umpeenkasvu ja rehevöityminen, ketojen raivaaminen pelloiksi, metsittäminen, rakentaminen ja haitallisten vieraslajien leviäminen.

Keto alkukesän kukkaloistossa. KUVA: Jaana Patrakka

Tuoreet niityt

Tuoreet niityt ovat maalajiltaan hienojakoisempia kuin kedot ja peruskallion päällä oleva maakerros on paksumpi kuin kalliokedoilla. Tuoreet niityt ovat useimmiten puuttomia tai lähes puuttomia muokkaamattomaan maaperään, pitkään jatkuneen laidunnuksen tai niiton, synnyttämiä elinympäristöjä. Monet tuoreista niityistä on alkujaan raivattu metsistä karjatalouden tarpeisiin.

Niittyjen kasvillisuus on pienruoho- ja heinä- tai suurruohovaltaista maaperän ravinteisuudesta mukaan. Hoitamattomana tai laiduntamattomana niityt rehevöityvät ja kasvillisuus muuttuu heinä- ja suurruohovaltaiseksi. Myös puiden vesat pääsevät kasvamaan ja siten puustoisuus lisääntyy.

Tuore niitty on yleisin niittytyyppi ja myös lajirikkain niittyjen luontotyyppi. Tuoreiden niittyjen kasvilajiston on monipuolista ja niityillä elää myös paljon hyönteisiä, kuten perhosia ja pistiäisiä.

Myös niittyjen uhanalaisuuden syynä on niittyjen raivaaminen pelloiksi, umpeenkasvu ja rehevöityminen laidunnuksen tai hoidon loputtua, metsittäminen, rakentaminen ja vieraslajien leviäminen.

*Tuore niitty kesällä.
KUVA: Jaana Patrakka*

Hakamaan ja merenrantaniityn vuorottelua Espoon Laajalahdessa. Kyytöt tekemässä hakamaan luonnonhoitoa. KUVA: Jaana Patrakka

Hakamaat

Hakamaat ovat harvapuustoisia laidunalueita, joilla niittykasvillisuus on metsäkasvillisuutta runsaampaa. Hakamaiden puusto on usein vaihtelevaa ja puiden latvuspeittävydessä on aukkoja.

Hakamaiden kasvillisuus vaihtelee hakamaan maaperän ravinteisuuden mukaan, eikä hakamailla ole varsinaista tyyppikasvillisuutta, vaan se on metsäkasvillisuuden ja niittykasvillisuuden mosaiikkia, mutta niittykasvillisuuden osuus kenttäkerroksesta on yli puolet. Yleensä hakamailta puuttuu muu pensaskerros lähes kokonaan, mutta katajaa saattaa esiintyä runsaasti. Katajan lisäksi myös eri ruusut ovat yleisiä, koska piikikkäinä ne eivät ole maistuneet laiduntajille.

Hakamaat sijoittuvat luontotyyppinä niittyjen ja metsälaidunten väliin ja ero metsälaitumiin tulee niittykasvillisuuden ja puuston peittävydestä. Hoidon tai laiduntamisen päätyttyä niityt saattavat kehittyä hakamaisiksi ja pidemmän ajan kuluessa metsälaitumen kaltaisiksi.

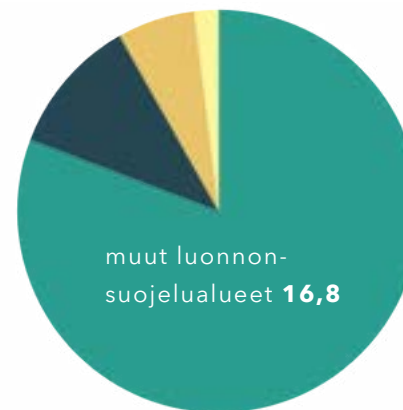
Uuselympäristöt

Uuselympäristöt ovat ihmisen toiminnan tuloksena syntyneitä elinympäristöjä, jotka voivat tarjota korvaavia tai uusia elinpaikkoja monille lajeille. Nämä ympäristöt voivat muodostua esimerkiksi entisille soranottoalueille tai teiden varsille.

Ketosirkka-hankkeessa on hoidettu paahderinteitä soranottoalueilla ja esimerkiksi vanhan käytöstä poistuneen rautatien seisakkeella.

Paahderinteet ovat auringon paahteelle altistuvia, jyrkkiä tai loivia rinteitä, jotka tarjoavat erityisen kuumia ja kuivia elinolosuhteita. Paahderinteillä kasvaa usein kuivuutta ja kuumuutta kestäviä kasveja kuten niittylajistoa ja matala-kasvuisia pensaita. Monet uhanalaiset hyönteiset, matelijat ja kasvit ovat erikoistuneet elämään näissä olosuhteissa.

Hoidetut elinympäristöt pinta-aloittain (ha), poislukien perinnebiotoopit

- virtavesiympäristöt **0,4**
- uhanalaisten lajien elinympäristöt **1,29**
- uuselympäristöt **2,3**

KUVA: Ketosirkka-hankkeessa hoidettujen kohteiden pääryhmät pinta-aloina vuonna 2024 poislukien perinnebiotoopit.

4. Haitalliset vieraslajit

Haitallisten vieraslajien leviäminen on kasvava ongelma ja uhka perinnebiotooppien monimuotoisuudelle. Levitessään ne syrjäyttävät alkuperäiset lajit ja rehevöittävät maaperää. Niiden poistaminen on iso osa hankkeen työtä. Vaikka toimimme pääasiassa äärimmäisen uhanalaisilla luontotyypeillä ja luonnonsuojelualueilla, jopa yli 70 % hoitokohteista kärsii haitallisista vieraslajeista.

Haitallisten vieraslajien poisto on enimmäkseen käsityötä. Niistä kokonaan eroon pääseminen vaatii usein vuosien pitkäjänteistä työtä. Hankkeessa vieraslajien poisto suunnitellaan jokaiselle kohteelle erikseen huomioiden poistettavan lajin ominaisuudet, maaperä ja muu kasvillisuus.

Sääolosuhteet vaikuttavat vieraslajien poiston ajoittamiseen. Esimerkiksi komealupiini on yleinen ongelma perinnebiotoopeilla ja monilla luonnonsuojelualueilla. Lupiinin poisto tehdään pääsääntöisesti kaivamalla lupiinin juuri ylös lapiolla tai kuokalla. Lupiinin poistossa työtä on tärkeää tehdä jopa 4-5 kertaa kasvukauden aikana ja usean vuoden ajan ilman välivuosia. Näin voidaan varmistaa, ettei lupiini pääse tuottamaan uusia siemeniä maaperään ja olemassa olevia kasvustoja saadaan heikennettyä mahdollisimman nopeasti.

Haitallisten vieraslajien kasvijätteet on hävitettävä asianmukaisesti, ettei vieraslajiongelmaa siirretä uusille alueille. Hankkeessa hävitämme leviämisvaaran aiheuttavan vieraslajijätteen toimittamalla se jätteenkäsittelylaitokselle poltettavaksi.

Runsaat ja haitalliset komealupiini kasvustot leviävät niitylle syrjäyttäen alkuperäislajit. KUVA: Jaana Patrakka

Hankkeessa eniten poistettavia vieraslajeja

komealupiini	peltokierto
terttuselja	isosorsimo
viitapihlaja-angervo	jättipalsami
pensaskanukat	rikkapalsami
isotuomipihlaja	kurtturuusu
sahalintatar	paimenmatara
japanintatar	piennarmatara
valkokarhunköynnös	keltamajavankaali

5. Hankkeen luonnonhoitokohteet

Ketosirkka-hankkeessa hoidamme valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaita perinnebiotooppeja Uudellamaalla. Hoidamme myös muita, luonnon hoidosta hyötyviä, luonnon monimuotoisuuden vahvistamisen kannalta arvokkaita lajien elinympäristöjä. Priorisoimme kaikkein arvokkaimpia ja kiireellistä hoitoa tarvitsevia luontokohteita.

Hoidettavat kohteet sijaitsevat valtion- tai kuntien mailla sekä yksityisillä mailla. Jokaiselle hoitokohteelle haemme maanomistajan luvan. Hoidon piirissä on myös luonnonsuojelualueita Uudellamaalla.

6. Luonnonhoitoa luonnonsuojelualueella

Luonnonsuojelualueiden perustaminen ei aina riitä turvaamaan arvokkaimpia alueita, vaan suojeltuja alueita on myös hoidettava, jotta kohteen luontoarvot säilyvät ja lajisto pysyy elinvoimaisena. Haitalliset vieraslajit, rehevöityminen ja umpeenkasvu uhkaavat paikoittain osaa luonnonsuojelualueista.

Luonnonsuojelualueita on perustettu muun muassa entisille laitumille ja avonaisille alueille, jonne on aikojen saatossa kehittynyt rikasta lajistoa ja monimuotoisia ekosysteemejä. Laidunnuksen päätyttyä puun vesat ovat vallanneet alaa, saaneet kasvaa rauhassa ja pikkuhiljaa kasvaneet isoiksi vieden tilaa ja auringonvaloa matalalta niittykasvillisuudelta.

Toinen luonnonsuojelualueiden kohtaama uhka ovat haitalliset vieraslajit jotka rehevöittävät maaperää, kasvavat voimakkaasti ja syrjäyttävät alkuperäiset kotimaiset lajit. Haitalliset vieraslajit, kuten komealupiini ja jättipalsami leviävät muun muassa lintujen levittäessä siemeniä tai ne karkaavat läheisiltä kiinteistöiltä.

Pensaskannukkaa poistettiin Villa Elfvikin pihan läheisyydestä luonnonsuojelualueelta.

Luonnonhoitaja Roosa Marin tiivistää kasaa, jotta kannukkaa mahtuu lisää.

KUVA: Jaana Patrakka

6.1 Espoonlahden luonnonsuojelualue

Alueen perinnebiotooppien syntyhistoriaa

Espoonlahden luonnonsuojelualan ympäristössä on ollut asutusta jo kauan sitten. Sen läheltä on löytynyt jäänteitä jopa pronssikautisesta asutuksesta, vanhimmat merkit maanviljelystä ja kaskeamisesta ovat noin 1100 - 1400 vuotta vanhoja.

Nykyiseen luonnonsuojelualueeseen kuuluvat maat olivat Espoon kartanon omistuksessa aina 1500-luvun lopulta 1960-luvulle saakka. Tänä ajanjaksona alueella on ollut koko ajan ihmistoimintaa. 1500-luvulla Espoonlahti kuului Espoon kartanon kalastusalueeseen. Meri oli tuolloin lähempänä. Maankohoamisen myötä, viimeistään 1800-luvulla, alueen niittyjä alettiin käyttää laidunmaina.

1920-luvulla Fiskarsinmäellä sijaisi kartanon kalastajien torppa. 1960-luvulla kartano myi luonnonsuojelualan vieressä sijaitsevan alueen rintamamiestonteiksi ja näin paikalle kohosi Lasilaakson pientaloalue (luontoon.fi/kohteet/espoonlahden-luonnonsuojelualue 2024.)

Espoonlahden luonnonsuojelualan luontotyyppinä ovat merenrantaruovikot, lehdot ja niityt. Kesäisin niityillä laiduntaa karjaa.

Näkymä Espoonlahden luonnonsuojelualueelta.
Edessä hakamaata ja taustalla rantaniittyä. KUVA: Jaana Patrakka

Haitalliset vieraslajit uhkaavat luonnonsuojelualuetta

Espoonlahden luonnonsuojelualan vieriseltä pientaloalueelta leviää runsaasti vieraslajeja suojelualueelle ja se on uhka luonnolle. Siellä kasvaa komealupiinia, valkokarhunköynnöstä, viitapihlaja-angervoa, pensaskannukkaa, jalopähkinää ja terttuseljaa. Mikäli lähialueen maanomistajat poistaisivat vieraslajit omalta kiinteistöllään niiden leviäminen suojelualueelle estettäisiin.

Kesällä hankkeen toimesta suojelualueelta poistettiin runsaasti luonnolle haitallisia vieraslajeja. Lehdosta poistettiin puuvartisia lajeja, runsaimpina terttuseljaa ja jalopähkinää. Jalopähkinät, viitapihlaja-angervot ja pensaskanukat poistettiin juurineen repimällä aina kun mahdollista ja isoimmat sahattiin tai leikattiin poikki maanpinnan tasalta. Merenrantaniityltä poistettiin komealupiinia ja valkokarhunköynnöstä. Vieraslajien poistoa on syytä jatkaa systemaattisesti useita vuosia ja useita kertoja kasvukauden aikana.

6.2 Laajalahden luonnonsuojelualue Espoossa

Laajalahden luonnonsuojelualue levittäytyy Villa Elfvikin luontotalon ympärille Espoossa. Laajalahdella on pitkä historia asuttuna ympäristönä. Varhaisimmat tiedot asutuksesta siellä ovat peräisin 1200-luvulta. Maanviljelys ja rantaniittyjen laidunnus hallitsivat maisemaa aina 1900-luvun puoleenväliin saakka. Laidunnus lisäsi lahden rehevöitymistä.

Luonnonsuojelualue on perustettu suojaamaan matalaa merenlahtea ja sen lähiympäristöä sekä mahdollistamaan alueen käytön lintujen tarkkailuun. Valtaosa Laajalahden luonnonsuojelualueesta on avovettä. Lisäksi siihen kuuluu laaja ruovikkoalue sekä rantalehtoja ja -niittyjä. Se on tärkeä runsaalle pesimälinnustolle sekä alueella muuttomatkoillaan huhti-toukokuussa ja elo-syyskuussa levähtäville tuhansille linnuille (luontoon.fi/kohteet/laajalahden-luonnonsuojelualue 2024.)

Maisemaa hoidetaan nyt laiduntamalla niittyjä kyyttökarjalla. Lintutorneista ja poluilta voi tarkkailla alueen luontoa sitä häiritsemättä.

Alueella kasvaa runsaasti haitallisia vieraslajeja, kuten viitapihlaja-angervoa, kanukkapensasta, terttuseljaa, kurtturuusua, jättipalsamia, rikkapalsamia ja paimenmataraa. Hoidon tavoite tällä alueella on vieraslajien poisto.

Pensaskanukan poistoa syyskuun talkoissa. Työssä mukana luonnonhoitaja Roosa Marin. KUVA: Jaana Patrakka

Kurtturuusua poistetaan juurineen repimällä, viitapihlaja-angervon ja pensaskanukan poisto tapahtuu juurineen repimällä tai leikkaamalla kasvi poikki tyvestä. Jättipalsamia ja rikkapalsamia kitketään ylös juurineen.

Pensaskanukan poistamiseksi järjestettiin syyskuussa talkoot. Talkoisiin osallistui 16 vapaaehtoista talkoityöläistä, joita opastivat hankkeen työntekijät.

Haitallisten vieraslajien torjuntaa on jatkettava systemaattisesti useita vuosia ja useamman kerran kasvukauden aikana. Joka vuosi on vähemmän poistettavaa, kunnes haitalliset lajit häviävät kokonaan ja alkuperäinen rikas lajisto vie voiton.

*Pensaskannukkaa poistettiin luonnonsuojelualueelta valtavia määriä.
Kasaa tiivistämässä luonnonhoitaja Roosa Marin. KUVA: Jaana Patrakka*

7. Luonnonhoitoa kulttuuriperintökohteilla

Lajirikkaat elinympäristöt ovat muotoutuneet aikojen saatossa ihmisasutuksen myötä muovautuneille avoimille alueille, jossa maata on työstetty ja laidunnettu. Ihmisten asuttamien avointen alueiden lajisto on saanut kehittyä vuosisatojen ajan.

Näkymä Sipoonlinnan huipulta. KUVA: Jaana Patrakka

Tänä kesänä hanke hoiti kahden kulttuurihistoriallisesti merkittävän mäkilinnan luontoa. Kohteet olivat Iso Linnamäki Porvoon vanhan keskustan tuntumassa sekä peltojen keskeltä nouseva historiallinen Sipoonlinna Sipoon Söderkullassa.

Linnavuoret eli muinaislinnat tai mäkilinnat olivat puolustuksellisia rakennelmia ja sijaitsivat mäen päällä tai harjujen päällä. Niihin rakennettiin kivimuuria tai valleja joita tuettiin puurakennelmin. Kaikki muinaislinnat ovat rauhoitettuja muinaismuistolain nojalla. (Wikipedia 2024 Suomen muinaislinnat).

Vanhasta asutuksesta johtuen muinaislinoille on edelleen löydettävissä vanhoja kulttuurikasveja, joiden kehittymiseen ihminen on aikoinaan vaikuttanut. Näiden alueiden luonnon hoitaminen on merkittävää sekä suomalaisen kasvilajiston monimuotoisuuden säilyttämiseksi että kulttuurihistorian suojelemiseksi.

Paikkarin torppaa ja Myllymäen torpan perinnebiotooppeja hanke on hoitanut jo pidempään. Paikkarin torppa on kansallisrunoilijamme Elias Lönnrotin syntymäkotona ja kulttuurihistoriallisesti merkittävä museokohde. Myllymäki on niin ikään kulttuurihistoriallisesti merkittävä ja suojeltu museokohde. Pientila on hyvin säilynyt rakennuksineen ja viljelysympäristöineen.

Kulttuuriperinnön suojeleminen on yksi Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piirin tavoitteista ja myös siksi nämä kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet ovat olleet hankkeelle mieluisia hoitokohteita.

7.1 Iso Linnanmäki Porvoossa

Keskiajalta peräisin oleva Iso Linnanmäki sijaitsee lähellä Porvoon vanhan kaupungin keskustaa, Porvoonjoen itärannalla. Se on Suomen suurin muinaislinnanmäki ja se on ollut käytössä 700-1300-luvuilla. Linnaraunioiden lisäksi alueella on varhaiseen rautakauteen ajoittuva Pikkulinnanmäen kalmistoalue ja muinainen Maarinlahden luonnonsataman alue. Porvoon Linnanmäen alue on ollut suosittu retkikohde vuosisatojen ajan (Wikipedia 2024, Iso Linnanmäki.)

Iso Linnanmäen luonto

Linnanmäellä luonto koostuu useammasta luontotyypistä ja sen lajistossa on nähtävissä alueen vanha asutushistoria. Alueen pohjoisosa on valoisaa harjumetsää, jossa kasvaa niittylajeja, kuten kissankello, keltamatara, nuokkukohokki, nurmirölli, tummatulikukka.

Mäen etelärinteet ovat suurelta osin edustavaa ketoa lajeina keltamatara, nuokkukohokki, kissankello, ketomaruna, ahopukinjuuri, lampaannata. Paahderinteiden alla aukeava niitty on edustavaa pienruohoniittyä, jossa vallalla ketokaunokki, ahopukinjuuri, keltamatara, kissankello, nurmirölli, lampaannata, myös ketoneilikka. Alueen eteläpuolella kohde rajautuu joesta kuroutuneeseen lahteen, jonka rannalla on kapealti kosteaa suurruohoniittyä, joka vaihtuu ruokohelpi- ja järviruoko-valtaiseen rantaluhtaan.

Kostealla ruohoniittyllä kasvaa runsaana haitallisia vieraslajeja, kuten jättipalsami ja rikkapalsami. Luonnonhoidon tavoitteena on haitallisten vieraslajien poisto, umpeenkasvun estäminen ja rehevöitymisen torjuminen.

Syyskuussa kohteella järjestettiin talkoot, joihin osallistui luonnohoitajien lisäksi 9 talkoolaista ja hankkeen koordinaattori. Talkoissa keskityttiin poistamaan isotuomipihlajaa, jalopähkinää, terttuseljaa ja muuta ketoa varjostavaa vesakkoa itä- ja etelärinteiden valleista. Lisäksi pieniä niittyalueita niitettiin ja niittojäte haravoitiin rehevöitymisen vähentämiseksi.

Iso Linnanmäen ketoa ja rantaniittyä Porvoossa. KUVA: Matti Saarni

7.2 Sipoon linna

Sipoonlinna, ruotsiksi Sibbesborg, on keskiaikainen mäkilinna ja kuuluu valtakunnallisesti merkittäviin muinaisjäänneksiin.

Sibbesborgin muinaismuistoalueella on maakunnallisesti arvokas perinnebiotooppi, jolla kasvaa niitty- ja ketolajistoa sekä niillä elävää muuta lajistoa. Paikan pitkä historia on tuonut aikojen saatossa kohteelle paljon ihmisten mukana alueelle kulkeutuneita kulttuurikasveja. Sipoonlinnan kasvillisuuden kartoituksissa sieltä on löytynyt lukuisia uhanalaisia ja vaarantuneita kasvilajeja.

Rehevöitymiseen ja hoidon puutteeseen viittaavaa lajistoa on runsaasti, esimerkkeinä voikukka, koiranputki ja hietakastikka. Haitallisista vieraslajeista alueella tavataan muun muassa valkokarhunköynnöstä.

Hoidon tavoitteena on umpeenkasvun ja rehevöitymisen estäminen sekä vieraslajien poisto. Kedolle kasvanut tyypeä suosiva rehevä kasvillisuus, kuten nokkonen, hietakastikka ja nurmipuntarpää niitetään, jotta se ei pääse liian peittäväksi. Ihminen on päästänyt luontoon myös paikkaan sopimattomia vieraslajeja kuten terttuseljaa.

Kohteella järjestettiin talkoot elokuun lopussa. OP Uusimaan henkilöstöä oli raivaamassa vesakkoa, poistamassa isotuomipihlajaa ja niittämässä reheviä alueita. Nopeakasvuista terttuseljaa poistettiin talkoissa myös runsaasti.

Sipoonlinnan jyrkänne alhaalta päin kuvattuna luonnonhoidon jälkeen. KUVA: Jaana Patrakka

Luonnonhoitoa Sipoonlinnassa. KUVAT: Jaana Patrakka

7.3 Paikkarin torppa

Paikkarin torpan ympäristö on kaunista perinteistä suomalaista maalaismaisemaa järven rannalla. Alueella on pitkään ollut asutusta ja laidunmaita, joiden myötä sinne on kehittynyt keto- ja niittylajistoa ja arvokas perinnebiotooppi.

Torpan länsipuolella on mäkikaurakedoksi määritetty niittyalue, jossa on monipuolisesti niittyruohoja ja useita muitakin huomionarvoisia lajeja.

Alueella on hyvin säilynyt niittyalue sekä kasvillisuudeltaan edustavaa harvapuista koivuhakaa sekä kalliokettoa. Torpan mailla on useita järeitä vanhoja puita, jotka ovat merkittäviä monimuotoisuuden kannalta.

Torpan ympäristössä kasvaa haitallisia vieraslajeja, esimerkiksi runsaasti komealupiinia sekä valkokarhunköynnöstä. Haittalajeja on poistettu vuosittain ja poistamista jatketaan määrätietoisesti. Lupiinin torjunta aloitetaan jo toukokuun puolivälissä ja kasvustoja poistetaan neljä kertaa kasvukaudessa.

Paikkarin torpan perinnemaisemaa
KUVA: Jaana Patrakka

Isomaksaruoho.
KUVA: Jaana Patrakka

8. Kyttälän valtakunnallisesti arvokas perinnebiotooppi

Kyttälänketo on valtakunnallisesti edustava kalkkivaikutteinen kallioketo Lohjansaaressa. Kalliokedoilla on monipuolinen lajisto niin kasveja kuin hyönteisiä. Siellä kasvaa kalliokedolle tyypillisesti monia harvinaisia ja erittäin uhanalaisia suojelua vaativia kasveja, jäkäliä sekä vaarantuneita kasvilajeja. Runsaina kedolla kasvaa perinnebiotoopeilla tyypillisiä lajeja kuten keltamaksa-ruoho, heinäratamo, mäkirivilä, pelto-orvokki, mäkilemmikki ja nurmirölli.

Kallioketojen, kuten muidenkin perinnebiotooppien, kasvillisuuteen on vaikuttanut suotuisasti karjan laidunnus ja karjan ravinnoksi niitetyn kasvibiomassan jatkuvasta poistamisesta seurannut ravinteisuuden väheneminen.

Kyttälän keto on pieni ja sijaitsee asuinkiinteistöjen välissä, joten se sopii huonosti laidunnukseen. On tärkeää jatkaa tämän perinnebiotoopin hoitoa ihmisvoimin, jotta siellä elävien uhanlaisten lajien elinympäristö säilyy.

*Luonnonhoitaja Tuomo Lempinen
niittohommissa Kyttälän kedolla.
KUVA: Jaana Patrakka*

*Kalliokedon kasvimosaiikkia.
Kuvassa hankkeen luonnonhoidon
ryhmänohjaaja Terhi Joensuu ja
luonnonhoidon koordinaattori
Matti Saarni.
KUVA: Jaana Patrakka*

9. Arla-instituutin karu kallioketo Espoossa

Harva ohikulkija tai viereiseen vasta valmistuneeseen korkeaan kerrostaloon muuttanut arvaa, että aivan ikkunoiden alla sijaitsee yksi paikallisesti merkittävä perinnebiotooppi. Kasvien kukkiessa keto kääntää katseita ja ilahduttaa kulkijaa.

Arla-instituutin alkukesällä kukkivaa kallioketoa ympäröi puistomainen, hoidetun nurmen ja varttuneiden mäntyjen pihapiiri. Kalliokedon lajistoon kuuluu useita kedoille tyypillisiä pienruohoja, kuten ketotädyke, lituruoho ja mäkiarho. Suuremmista lajeista paikalla kasvaa runsaana mäkitervakko ja mäkikuisma. Nurmikon puolelle levittäytyneitä ketolajeja ovat mm. viherjäsenruoho ja keltamaksaruoho.

Näin lähellä kerrostaloaluetta sijaitseva pieni keto kohtaa myös uudentyypisiä uhkia. Kedon läpi kulkee jalankulkureitti ja talvisin sitä hiekotetaan ja lunta aurataan kedolle. Keväisin osa hiekasta ja sorasta päätyy jalankulkureitin vieressä kasvavien ketokasvien päälle. Hiekan mukana sinne päätyvät myös kaikki epäpuhtaudet, kuten tupakantumpit ja mikromuovit.

Arla-instituutin viereistä perinnebiotooppia kuvattuna loppukesällä. KUVA: Jaana Patrakka

10. Keltamajavankaalin kitkentää Kauhalanjoella

Kauhalanjoen ympäristö on vaihtelevaa maastoa kivikkoisesta havumetsästä avoimempaan savimaahan. Joen varressa kasvaa keltamajavankaalia, joka on EU:ssa haitalliseksi säädetty vieraslaji. Hoidon tavoitteena on hävittää keltamajavankaali kokonaan. Lajin poistoa on jatkettu jo useampi vuosi.

Keltamajavankaalikasvustot kitketään käsin ja lapiolla juurineen mahdollisimman syvältä. Kitkentää tehtiin viitenä kertana kasvukauden aikana vuonna 2024.

Jatkossa kohde tarkastetaan säännöllisesti kasvukauden aikana ja kaikki löytyvät keltamajavankaalin kasvustot poistetaan, kunnes niitä ei enää löydy.

*Kukkiva ja kitketyt keltamajavankaalit.
KUVAT: Matti Saarni*

11. Lähteellä Kirkkonummella

Lähteellä Kirkkonummella, lähellä Porkkalanniemen ulkoilualuetta, on hieno kokonaisuus runsaslajisia ketoja ja niittyjä sekä hakamaata.

Lähteelän alueella on useita erilaisia perinnebiotooppeja, kuten mäkikauraketo, jonka hoitoon kiinnitettiin erityistä huomiota.

Kedoilla kasvaa paljon tyypillisiä ketokasveja kuten heinäratamo, keltamatara, mäkitervakko, mäkivirvilä, nurmilaukka, ketoneilikka, hietalemmikki, harmaapoimulehti, papelorikko.

Niityt niitettiin mosaikkimaisesti, jotta hyönteisille jäi turvapaikkoja.

Luonnonhoitajat Lassi Silanto, Roosa Marin ja Jenni Etelämäki niittotöissä Lähteelän niityllä. KUVA: Jaana Patrakka

Kukkivaa ruoholaukkaa Lähteelässä.
KUVA: Jaana Patrakka

Mäkikauraketo Lähteelän niityllä.
Kuva: Jaana Patrakka

12. Uhanalaisten lajien elinympäristöjen hoito

Ketosirkka-hankkeessa hoidetaan perinnebiotooppien lisäksi elinympäristöjä, joissa elää luonnonsuojelulaissa määriteltyjä rauhoitettuja tai uhanalaisia eliölajeja. Uhanalaisten lajien elinympäristöissä hoito suunnitellaan tarkkaan ja yhteistyössä viranomaisten kanssa. Hoidossa huomioidaan kohteen erityispiirteet ja suojeltavien lajien vaatimat olosuhteet.

Luonnonhoito näillä uhanalaisten lajien elinympäristöissä edellyttää suurta varovaisuutta. Työ on tarkkaa käsityötä, jotta suojeltavia lajeja ei vahingoiteta. Myös näillä kohteilla lajien suurin uhka ovat umpeenkasvu ja maata rehevöittävät, haitalliset vieraslajit.

Kesällä 2024 paransimme muun muassa masmalokirvan ja luhtaorvokin elinympäristöjä.

Pohjanmasmalo. KUVA: Jaana Patrakka

Luhtaorvokki. KUVA: Matti Saarni

Lopuksi

OP Uusimaan tuella hanke on saavuttanut merkittäviä tuloksia luontokadon torjunnassa Uudellamaalla. Rahoituksen jatkuessa hankkeella on hyvät edellytykset lisätä kohteiden määrää ja näin vahvistaa luonnon monimuotoisuutta Uudellamaalla myös tulevinä vuosina.

Ketosirkka-hankkeen työntekijät ja Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri kiittävät OP Uusimaata ja sen omistaja-asiakkaita luottamuksesta ja merkittävästä tuesta Uudenmaan luonnon monimuotoisuuden hyväksi.

Lähteet:

Leinonen T., Puroila S., Valkeapää A., 2024 Luontopääoma kartalle ja euroiksi työpaperi. Ekosysteemitilinpito vastuullisen talouspolitiikan työkaluna. Sitra.

Forss S. 2024 :Perinnebiotooppien valtakunnallisen inventoinnin päivitys.

Yhteenveto Suomen perinnebiotooppien tilasta 2023.

Suomen ympäristökeskuksen raportteja 28 | 2024

Heliölä J., Kuussaari M., Juha Pöyry J. 2024: Pölyttäjien tila Suomessa. Kansallista pölyttjästrategiaa tukeva selvitys.Suomen ympäristökeskuksen raportteja 34 | 2021

Wikipedia 2024 https://fi.wikipedia.org/wiki/Suomen_muinaislinnat Suomen muinaislinnat.

Wikipedia 2024 https://fi.wikipedia.org/wiki/Iso_Linnanmaki Iso Linnanmäki.

Luontoon.fi 2024:

<https://www.luontoon.fi/fi/kohteet/espoonlahden-luonnonsuojelualue>

<https://www.luontoon.fi/fi/kohteet/laajalahden-luonnonsuojelualue>

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry Ketosirkka-hanke

Tekstit: **Jaana Patrakka ja Matti Saarni**

Toimitus: **Jaana Patrakka**

Taitto: **Amanda Ainesmaa**

Kuvat: **Jaana Patrakka ja Matti Saarni**

Toteutettu **OP Uusimaan** tuella.

